
Parthenonin veistosten palauttamiskomitea

Järjestö perustettiin 2008 edistämään Parthenon-temppelin marmoriveistosten palauttamista Lontoon British Museumista takaisin Ateenaan. Vastaavia yhdistyksiä toimii 16 muussa maassa. Keskeisinä perusteina palauttamiselle näemme:

- Periaatteen, että kulttuuriperintö kuuluu alkuperäiseen asiayhteyteensä
- Mahdollisuuden useassa eri kokoelmassa säilytettävien veistosfragmenttien yhdistämiseen
- Parthenonin ja koko Akropoliin erityisaseman eurooppalaiselle kulttuuriperinnölle
- Uuden Akropolis-museon, joka yleiseurooppalaisena museona tarjoaa parhaan säilytyspaikan yhtenäiselle veistoskokoelmalle

Yhdistyksen toimintaan kuuluu seminaarien ja yleisöluentojen järjestämistä sekä yhteydenpitoa poliittisiin päättäjiin ja tiedotusvälineisiin.

Lontoo 2012

Parthenonin veistosten palauttamiskomitean on laatinut kansainvälistä huomiota saaneen aloitteen Lontoon vuoden 2012 olympiakisojen toimimisesta puitteina marmoreiden palauttamiseksi Kreikkaan. Parthenonin marmoreiden palautus olisi Lontoolle ja Isolle-Britannialle hieno PR-työ, joka loistavalla tavalla konkretisoi reilun pelin ja urheiluhengen idean.

Jäseneksi

Parthenonin veistosten palauttamiskomitean jäseneksi voivat liittyä kaikki tavoitteitamme tukevat henkilöt. Jäsenmaksu on 15 euroa vuodessa, opiskelijoilta 7 euroa. Yksityishenkilöillä tai yhteisöillä on myös mahdollisuus liittyä kannatusjäseneksi (50 euroa / vuosi). Jäseneksi voi liittyä yhdistyksen kotisivujen (<http://www.parthenon.fi>) kautta tai ottamalla yhteyttä sihteeri Mika Rissaseen (mika.rissanen@jyu.fi / puh. 050 5914 250).

Parthenon-temppeli

Ateenan Akropolis-kukkulalle vuosina 447–433 eaa. rakennettu doorilaistyylinen Parthenon-temppeli on omistettu Ateenan suojelusjumalatar Pallas Athenelle. Tempppelin suunnittelusta vastasivat ajan maineikkaimmat arkkitehdit Iktinos ja Kallikrates. Veistoskoristelun suunnitteli Feidias.

Parthenon oli koristeltu runsain marmoriveistoksin ulkoa ja sisältä. Ulospäin näyttävimmät veistoskokonaisuudet olivat tempppelin palkistossa ja seinän yläosissa kiertävät friisit sekä päätykolmioiden reliefit. Tempppelin sisällä sijaitsi Feidiaan veistämä, sittemmin tuhoutunut Pallas Athenen patsas.

Veistosten ryöstö Akropolisilla

Lordi Elgin toimi Britannian suurlähettiläänä Konstantinopolissa vuodesta 1799 alkaen. Virka-asemaansa hyväksikäyttäen ja lahjuksin hän sai vuonna 1801 luvan tehdä Akropolisilla tutkimuksia ja rajoitettuja kaivauksia.

Alkuperäinen asiakirja on kadonnut, mutta italiankielisen jäljennöksen mukaan Elginin miehillä oli ”lupa tehdä piirroksia ja mittauksia, pystyttää tikapuita ja telineitä, ottaa kipsivaloksia, kaivaa esiin hautautuneita veistoksia tai piirtokirjoituksia sekä ottaa mukaansa piirtokirjoituksia tai kuvia sisältäviä kivenkappaleita.” Rakennuksiin kajoamiseen tai veistosten irtisaamiseen lupakirja ei valtuutusta antanut.

Elgin laajensi kuitenkin omavaltaisesti toimivaltaansa ja aloitti suurimittaiset purkutytöt. Vuosina 1801–1803 hänen miehensä irrottivat merkittävän osan Parthenonin säilyneestä veistoskoristelusta, osin kohtuuttomankin kovin menetelmin. Vähempiarvoiseksi koettuja tempppelin osia tuhottiin tarkoituksellisesti, jotta koristeellisempien osien irrottaminen nopeutuisi. Yleisiä työmenetelmiä olivat myös veistosten sahaaminen irti muista rakenteista,

irrottaminen seinästä rautakiilloin sekä jopa pilkkominen kappaleiksi kuljetuksen helpottamiseksi

Parthenonin koristelun lisäksi Elgin keräsi kokoelmiinsa myös esimerkkejä Akropolisin muusta koristelusta, mm. yhden Feidiaan veistämistä Erekhtheion-tempppelin karyatideista, naishahmoisista koristepylväistä.

Jo aikalaiset paheksuivat Elginin toimia. Runoilija lordi Byron teki Akropolisin ryöstön tunnetuksi kulttuuripiireissä ja otti käyttöön kulttuuri-vandalismista edelleen käytetyn termin *elginismi*. Akropolisilla Elginin aikoihin työskennellyt maalari Edward Dodwell piti maanmiehensä toimia ”tunteettomana barbarismina”.

Veistoskokoelman palauttaminen

Talousvaikeuksiin ajautunut Elgin joutui myymään alkujaan yksityiseksi tarkoitetun Parthenon-kokoelmansa British Museumille 1816, jossa se on edelleen esillä.

Kreikkalaisten lisäksi useat kansainväliset tahot (mm. Unesco 1982, Euroopan parlamentti 1998) ovat vaatineet British Museumia neuvottelemaan veistosten palauttamisesta Ateenaan. Mielipidemittausten mukaan enemmistö briteistäkin kannattaa palautusta. British Museum on kuitenkin pitänyt kiinni oikeuksistaan ns. Elginin marmoreiden laillisena omistajana.

Viime vuosina lukuisat muut museot, joiden kokoelmiin on kuulunut pienempiä osia Parthenonin veistoksista, ovat luovuttaneet ne takaisin Kreikkaan, näiden joukossa mm. Vatikaanin museot.

Kesällä 2009 Ateenaan avattiin uusi Akropolis-museo, joka alusta alkaen on suunniteltu koko Parthenonin veistoskokoelman esilläpitoa ajatellen. Museo tuo veistokset osaksi alkuperäistä kulttuuriyhteyttään, aivan Akropolis-kukkulan juurelle.